

Дзітлярыйшча і Мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

Год выдання 38-ы
№ 5 (2468)
16 студзеня 1970 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

УВАГА, ІДЗЕ ПЕРАПІС!

Гэты здымак зроблены фотакореспандэнтам «Літаратуры і мастацтва» Ул. Крукам у ноль гадзін 15 студзеня г. г. на Мінскім чыгуначным вакзале. Перад дзвюхчатымі лічыльчыкамі (яны справа) — Макс Васільевіч Гавядка і Стэфаніда Іосіфаўна Лапухова. Яны — інжынеры з Віцебска, зараз вяртаюцца з камандзіроўкі. Яны, мусіць, адны з першых, з каго пачаўся Усеаюзны перапіс насельніцтва. Іх перапісныя лісты хутка лягчы разам з іншымі мільёнамі і мільёнамі перапісных лістоў, запавоўненых у Брэсце і Уладзіслаўцы, на Курыха і ў Крыме...

Пачаўся Усеаюзны перапіс насельніцтва. Ён працягнецца да 22 студзеня. На працягу васьмі дзён будзе ўлічана ўсё насельніцтва Саюза.

Можна недасведчанаму чалавеку гэтага работа здасца не вельмі важнай. Ну, падлічылі, ну і што!

Мы нагадаем выказанне Уладзіміра Ільіча Леніна з паводу першага савецкага перапісу ў 1920 годзе: «Дадзенны перліс будзе падлежыць у аснове савецкага будаўніцтва і будучы мець для яго пераходнае і кіруючае значэнне».

Сябелі перапіс адметны тым, што ён праводзіцца ў год вялікага ленынскага юбілею. Гэты перапіс падмурае нашы дасягненні, нашы заваяванні, нашы ўзлёты. А яны сапраўды велічныя. Гэта бачна і на прыкладзе нашай рэспублікі. Займычы толькі адзін працэнт тэрыторыі і маючы чатыры працэнты насельніцтва ССР, Беларусь выпуская кожны пяты трактар, кожны семнаццаты грузавы аўтамабіль, кожны васьмь металургічны станок. Рэспубліка дае больш 40 працэнтаў калійных угнаенняў, 20 — поліэтылену. За апошнія гады ў нашым краі выраслі новыя гарады — Селігорск, Наваполацк, Светлагорск. Падняліся карпусы таіх заводаў, як Палацкі нафтапрадукцыйны, Гродзенскі зятотнакчыны, Светлагорскі штурчанага валакна, Гомельскі суперфасфатыны.

Беларусь дамагацца выдатных зрухаў у сельскай гаспадарцы. Ніколі раней не вырошчвала рэспубліка столькі збожжа, бульбы, ялыны, не атрымлівала столькі малака і мяса.

А якая высокая пэўнасць дабілася наша навука, наша культура, наша асвета! Гэта ў краі, дзе да рэвалюцыі панавалі непісьменнасць і галечка.

Так, у выніках перапісу, будзе ў лютэрку адбэцтва тое, што ўяўляе наша краіна, якая будзе камунізм, а пачатуку сямідзесятых гадоў дваццатага веку, на якую вяршыню паднялася наша сацыялістычная грамадства, дзяржава, кожная саюзная рэспубліка.

Але значэнне перапісу не абмяжоўваецца, вядома, толькі гэтым. Як гаварыў усеаюзны староста Міхал Іванавіч Калінін, добры гаспадар той, хто «...вядзе колькі і дзе ён мае».

У нашым сацыялістычным грамадстве поўна і дакладных звесткі аб насельніцтве неабходны пры планаванні эканамічнага, сацыяльнага і культурнага развіцця.

Што патрабуецца для таго, каб пабудавачы, скажам, новы прамысловы гігант, нарэшце, новы горад? Матэрыяльны і фінансавы аб'екты аб'ектаў, але гэтага мала. Трэба абавязкова вядзе колькі, дзе пражывае насельніцтва, размеркаванне па полад, узросту, адукацыі, спецыяльнасці і г. д.

Без гэтых звестак не абыходзіцца і пры планаванні сеткі культурна-асветных устаноў, бальніц, школ, прадпрыемстваў бытавога абслугоўвання і г. д. і да т. п. Ці, скажам, падрабязна вядзець аб мове народаў ССР? Далючыце не толькі выразна і этнаграфічны і лінгвістычны аб'ект, яны неабходны таксама пры планаванні выданняў літаратуры на нацыянальных мовах, а таксама выкладання мовы ў школах.

У гэтыя дні кожны дом, кожная сям'я чакаюць жаданага госьця — аднаго з вялікіх, больш чым паўмільённай арміі лічыльчыкаў, якім даручана вялікая і адказная справа — Усеаюзны перапіс насельніцтва.

Гонар кожнага з нас даць поўны і дакладны адказ на пытанні перапіснага ліста — ад гэтага залежыць поспех перапісу.

Мы павінны помніць, што работа перапісных работнікаў — цяжкая і кепскавая. Інтэлігенцыя, творчыя работнікі, работнікі культуры-асветных устаноў у горадзе і вёсцы павінны садзейнічаць поспеху Усеаюзнага перапісу.

Будзем помніць — гэта вялікая, усенародная справа.

СУСТРЭЧА З ПАЭТАМ-ЗЕМЛЯКОМ

У Магілёўскім бібліятэчным тэхнікуме імя А. С. Пушкіна сталі традыцыйна сустракацца з беларускімі пісьменнікамі. Дзім адбылася канферэнцыя чытачоў па аб'екты выбранных вершаў паэта-земляка Аляксея Пысіна — «Поіма». Была наданая цікавая выстаўка яго твораў, а насенная газета «Полас чытача» змясціла водгук чытачоў на вершы і паэмы А. Пысіна.

Сваім уражаннямі аб творах паэта падзяліліся студэнты З. Шайгар, С. Прывалава, Г. Цімафеева, М. Палазава, С. Круценка, Л. Храмцова і В. Кручкова.

Потым выступіў Аляксей Пысін. Ён адказаў на шматлікія пытанні ўдзельнікаў канферэнцыі, таварыш пра вялікую ролю бібліятэкараў ў прапагандзе беларускай літаратуры сярод сельскай чытачоў.

Многія ўдзельнікі гэтай цікавай сустрэчы атрымалі кнігі з аўтаграфамі паэта.

В. АРЦЕМЕУ.

АРХІТЭКТУРА — такое мастацтва, у якім творчая думка ўвасабляецца ў матэрыяле чужымі рукамі. Рукамі муляраў, трыкоўшчыкаў, мантажнікаў, сталяроў. Натуральна, архітэктары і будаўнікі цесна супрацоўнічаюць. Але між імі, бывае, узнікаюць супярэчнасці.

Вось адна з такіх супярэчнасцей. За шасцідзесяты гады ў гарадах нашай рэспублікі пабудавана многа дамоў і індустрыяльных метадом па тыповых праектах. Вартаці такой забудовы — хуткасць і таннасць, а выдаткі — аднастайны рытм, канструктыўныя недахопы і да т. п. Архітэктары імкнуцца ліквідаваць гэтыя недахопы і прапанаваць новыя віды будынкаў. Павялічваюцца колькасць тыповых праектаў. Домабудавнічы камбінаты з-за асаблівасцей тэхналогіі імкнуцца выкарыстоўваць мінімальную колькасць тыповых праектаў, бо асаблівасці новых будаўнічых канструкцый і іх элементаў па паўны час замаўраджвае вытворчасць і патрабуе вялікіх затрат.

А вось другая супярэчнасць. Недахоп кранаў, ліфтаў, пад'ёмнікаў вызначае вышыню масавага будаўніцтва ў асноўным паверхамі. Рэдка дзевяціпавярховыя дамы, якія ставяцца па ўскраінах мікрараёнаў для разнастайнасці планіровачных аэнтаў і г. д., не ў сілах істотна паўплываць на аблічча нашых гарадоў. Дванаццаціпавярховыя будынкы — з'ява таксама вельмі рэдкая, а будынкы з лічча большай колькасцю паверхаў нашаму будаўніцтву пакуль яшчэ не пад сілу — і архітэктары іх не праектуюць.

Шкаваля яшчэ адна акалічнасць. У грамадзянскім будаўніцтве будаўнічы арыентуюць праекціроўшчыкаў на аб'екты жалезабетонна-карнасую схему. Але карнаса-панельныя будынкы патрабуюць спецыяльных матэрыялаў (паліэравага шкла, алюмінію), якаснай фактуры панельна-і-галубаў — высокага майстэрства адбэцтва. Магчымыя ж архітэктары абмежаваны бядня палітрай адбэцтва іх матэрыялаў. Будынкы з чырвонай цэглы пачалі цыпер абліцоўваць жытумі керамічнымі пліткамі з-за «кабанчы». Мастацкая якасць гэтых плітак мінімальна. Аднак і іх не хапае. Пасобныя будынкы стаяць без абліццоў гадзімі. Патраба ў керамічных плітках была б наможа меншай, калі б у нас была ліцавая цегла. Ансамбль у тры-чатыры будынкы з чырвонай ліцавой цэглы маглі б стаць упрыгожаннем любога горада. Але прамысловасць будаўнічых матэрыялаў ліцавой цэглы не выпускае — дорага!.. Аднак з наможа простага цэглы будзе таннейшая за ліцавую, калі да яе кошту дадаць кошт атрынкавачых або абліцовачых работ і кошт самоў трыкоўкі?

Керамічныя пліткі выкарыстоўваюць і для афармлення панельнаў. У выніку буйнапанельныя і цагляныя будынкы трацяць індывідуальнасць, абумоўленую матэрыяламі. Часткова тут вйнаваты архітэктары, а часткова — прамысловасць, якая не можа даць дастатковай колькасці высокаякасных фарбавальнікаў для каларовай трыкоўкі, стойкіх хімічных фарбаў.

Настае і іншы матэрыялаў. Так, у Беларусі многа шкляных заводаў, але няма нават невялікай ванны для вытворчасці каларовага шкла, якім можна было б упрыгожваць, напрыклад, веранды дзіцячых садоў, асобных памяшканні ў школах, музеех. Мы не маем і свайго вітражнага шкла.

Натуральна, неабходнасць для архітэктара ўлічваць неда-развіццё будаўнічай тэхнікі, недахоп важных для сучаснага будаўніцтва матэрыялаў не можа даць лепшыя ўзоры архітэктару. Вось адкуль ідуць у нашу архітэктурку электыка, каму-

бят, адносны паміж праекціроўшчыкамі будаўнікамі рэгламенты і нормы. Зразумела, аўтарскія наглядзе праектных арганізацый за жыллёвым і грамадзянскім будаўніцтвам, у якім сфармуляваны абавязкі і правы аўтараў. Аўтары абавязаны сачыць і прымаць усе работы — ад узвядзення сцен або карнаса да адбэцтва фасада. Можна здацца, быццам аўтарскі нагляд і не патрэбен: сапраўды ж, у наш час тэхнічна дакументацыя настолькі дасканала, што не дапускае рознага працягнення. Прабаў будоўлі сочыць, каб усе работы выконваліся па чарцяжах, тэхнічных наглядзе праяраў адбэцтва, работ стандартам і нормам. Зразумела, аўтар патрэбен пры афарбоўцы памяшканняў, фасадаў і г. д., а праца гэтага яму нібыта на аб'екце і рабчы нама чаго — кантраляваць рабчы або дубляваць прабава нерацыянальна. Аднак архітэктары ўпэўнена гавораць, што аўтарскі нагляд — вельмі неабходна, карысна справа, што трэба не выпускаць з-над увагі нават дробныя будаўніцтва і што гэта дазваляе адбэцтва на якасці работ, мае вялікае прагрэсунае значэнне і г. д. І ёсць сотні прыкладаў, якія пацвярджаюць гэта. Пераказваць іх не мае сэнсу. Хочацца зярнуць увагу на няўважлівасць, неяснасць выкананне работ.

Напрыклад, неакуратна вынама трыкоўка, дрона паслана падлога, дзверы адчынюцца, але не зачыняюцца, нехайна зманшравана санітарна-тэхнічнае абсталяванне, няроўна паклеены шпалеры, стыкі панельна-дронныя, незавершана добраўпарадкаванне і г. д.

Зразумела, сочыць за гэтым выканаўца работ. Але па якой-небудзь прычыне ён можа і не сачыць — паспешліваць, напрыклад, штурм плана і да т. п. Аўтару праекта спынацца няма куды, ён перш за ўсё зацікаўлены ў якасным выкананні праекта, і, калі трэба, гатовы быць на аб'екце дзень і ноч.

Але ў той час, як ідзе будаўніцтва аб'екта, яго праекціроўшчыкі працягваюць над новым, на які ім адпачуны паўны час. Гэта сітуацыя прадулжэна «Палажэннем» — і выхадзі на аб'ект алажэваюцца. Яны фінансуюцца

0,1 працэнта ад каштарыснага кошту. Калі размеркаваць гэтыя грошы на год-паўтара, што займае будаўніцтва, і на колькасць спецыялістаў, абавязаных пабыць на будоўлі, дык атрымаецца ў месяц на аднаго члена праекціроўчага калектыву не больш 2—3 выхадзі на аб'ект. Зусім нямнога.

Зразумела, што рэдкі нагляд ператвараецца ў іспытальныя паходы, у час якіх аўтары праекта канстатуюць адступленні ад чарцяжа, норм або правіў і пачынаюць патрабаваць у будаўнікоў пераробак. Але калі, напрыклад, наборшчык у друкарні памыліцца, гэта не цяжка заўважыць і легка выправіць. На будаўніцтве ж кожная пераробка каштуе вялікіх затрат часу, працы і грошай. Таму будаўнікі (у асобе выканаўчы работ, начальніка будаўнічых упраўленняў і г. д.) стараюцца пазбегнуць пераробак або перасунуць іх на будучае. Здарэцца (і нярэдка), што выканаўца работ абзьягае праўных сустрэч з архітэктарамі-аўтарамі, калі прадабчыць неабходнасць якіх-небудзь пераробак.

Абмяжываць да аўтарскіх заўваг і запісаў выклікае паток пісьмаў з праектных арганізацый у Дзяржбуд БССР з просьбай пасадынічаць, абавязваць, умяць фінансавыя санкцыі.

А між тым у нас ёсць рад аб'ектаў, якія з'яўляюцца прыкладам класнай работы будаўнікоў, на якіх разнагалосі паміж будаўнікамі і праекціроўшчыкамі вырашаліся ў прыемных спрэчках. Гэта будынкы ўнікальнага характару або агульнагарадскога (абласнога), значэння, у якіх зацікаўлены гарадскія ўлады, і такіх, дзе заказчык не толькі рэвядца да хутэйшай эксплуатацыі, а разумее задуму архітэктара і ў меру сваіх сіл стараецца яму дапамагчы. Уважана амяністрацыі дабраворна ўплывае на паучэцкі аднаасці падрабывка, на забеспячэнне будаўніцтва кваліфікаванымі рабчымі і дэфіцытнымі матэрыяламі. Праўда, і тут архітэктар павінен пабегаць, каб арганізаваць, паказаць, як павінна быць, з'ездзіць да субдабрабываў за небы-небудзь. Але затое ён адчувае сабе на вышнім становішчы, а будынак адбэцтвае праекту. Але ж не на ўсе аб'екты знаходзіцца «аплук».

А калі алектыка нама, дык архітэктару даводзіцца сутыкнуцца з усімі праблемамі сённяшняга будаўніцтва: з тым, што не хапае рабчы высокай кваліфікацыі, асабліва ў мясцовых будаўнічых арганізацыях, з недахопам добрых будаўнічых матэрыялаў, з традыцыямі «валу», з нерытмічным забеспячэннем будоўлі канструкцыямі, з нізкай культурай будаўніцтва наогул, з многімі нявырашанымі пытаннямі расцэнак, аплаты работ.

Вось так часам выглядаюць сёння сувязі архітэктараў з будаўнікамі. Тут ёсць многа нявырашаных задач і недахопаў. Вырашэнне іх залежыць не толькі ад аб'ектальных прычынаў (асаблівых якасцей будаўнікоў і архітэктараў, арганізацый работ на паўным аб'екце і да т. п.), але і ад развіцця будаўнічай тэхнікі, забеспячэння будаўніцтва прагрэсуімі будаўнічымі і адбэцтваімі матэрыяламі, удасканалення сістэмы аэчнак работы будаўнікоў.

Інакш імкненне да колькасці будзе ўвесь час пераважаць над імкненнем да якасці.

К. ТАРАСАЎ.

АРХІТЭКТУРА

ДОЙЛІА І БУДАЎНІК

Адносны паміж праекціроўшчыкамі будаўнікамі рэгламенты і нормы. Зразумела, аўтарскія наглядзе праектных арганізацый за жыллёвым і грамадзянскім будаўніцтвам, у якім сфармуляваны абавязкі і правы аўтараў. Аўтары абавязаны сачыць і прымаць усе работы — ад узвядзення сцен або карнаса да адбэцтва фасада. Можна здацца, быццам аўтарскі нагляд і не патрэбен: сапраўды ж, у наш час тэхнічна дакументацыя настолькі дасканала, што не дапускае рознага працягнення. Прабаў будоўлі сочыць, каб усе работы выконваліся па чарцяжах, тэхнічных наглядзе праяраў адбэцтва, работ стандартам і нормам. Зразумела, аўтар патрэбен пры афарбоўцы памяшканняў, фасадаў і г. д., а праца гэтага яму нібыта на аб'екце і рабчы нама чаго — кантраляваць рабчы або дубляваць прабава нерацыянальна. Аднак архітэктары ўпэўнена гавораць, што аўтарскі нагляд — вельмі неабходна, карысна справа, што трэба не выпускаць з-над увагі нават дробныя будаўніцтва і што гэта дазваляе адбэцтва на якасці работ, мае вялікае прагрэсунае значэнне і г. д. І ёсць сотні прыкладаў, якія пацвярджаюць гэта. Пераказваць іх не мае сэнсу. Хочацца зярнуць увагу на няўважлівасць, неяснасць выкананне работ.

Напрыклад, неакуратна вынама трыкоўка, дрона паслана падлога, дзверы адчынюцца, але не зачыняюцца, нехайна зманшравана санітарна-тэхнічнае абсталяванне, няроўна паклеены шпалеры, стыкі панельна-дронныя, незавершана добраўпарадкаванне і г. д.

Зразумела, сочыць за гэтым выканаўца работ. Але па якой-небудзь прычыне ён можа і не сачыць — паспешліваць, напрыклад, штурм плана і да т. п. Аўтару праекта спынацца няма куды, ён перш за ўсё зацікаўлены ў якасным выкананні праекта, і, калі трэба, гатовы быць на аб'екце дзень і ноч.

Але ў той час, як ідзе будаўніцтва аб'екта, яго праекціроўшчыкі працягваюць над новым, на які ім адпачуны паўны час. Гэта сітуацыя прадулжэна «Палажэннем» — і выхадзі на аб'ект алажэваюцца. Яны фінансуюцца

0,1 працэнта ад каштарыснага кошту. Калі размеркаваць гэтыя грошы на год-паўтара, што займае будаўніцтва, і на колькасць спецыялістаў, абавязаных пабыць на будоўлі, дык атрымаецца ў месяц на аднаго члена праекціроўчага калектыву не больш 2—3 выхадзі на аб'ект. Зусім нямнога.

Зразумела, што рэдкі нагляд ператвараецца ў іспытальныя паходы, у час якіх аўтары праекта канстатуюць адступленні ад чарцяжа, норм або правіў і пачынаюць патрабаваць у будаўнікоў пераробак. Але калі, напрыклад, наборшчык у друкарні памыліцца, гэта не цяжка заўважыць і легка выправіць. На будаўніцтве ж кожная пераробка каштуе вялікіх затрат часу, працы і грошай. Таму будаўнікі (у асобе выканаўчы работ, начальніка будаўнічых упраўленняў і г. д.) стараюцца пазбегнуць пераробак або перасунуць іх на будучае. Здарэцца (і нярэдка), што выканаўца работ абзьягае праўных сустрэч з архітэктарамі-аўтарамі, калі прадабчыць неабходнасць якіх-небудзь пераробак.

Абмяжываць да аўтарскіх заўваг і запісаў выклікае паток пісьмаў з праектных арганізацый у Дзяржбуд БССР з просьбай пасадынічаць, абавязваць, умяць фінансавыя санкцыі.

А між тым у нас ёсць рад аб'ектаў, якія з'яўляюцца прыкладам класнай работы будаўнікоў, на якіх разнагалосі паміж будаўнікамі і праекціроўшчыкамі вырашаліся ў прыемных спрэчках. Гэта будынкы ўнікальнага характару або агульнагарадскога (абласнога), значэння, у якіх зацікаўлены гарадскія ўлады, і такіх, дзе заказчык не толькі рэвядца да хутэйшай эксплуатацыі, а разумее задуму архітэктара і ў меру сваіх сіл стараецца яму дапамагчы. Уважана амяністрацыі дабраворна ўплывае на паучэцкі аднаасці падрабывка, на забеспячэнне будаўніцтва кваліфікаванымі рабчымі і дэфіцытнымі матэрыяламі. Праўда, і тут архітэктар павінен пабегаць, каб арганізаваць, паказаць, як павінна быць, з'ездзіць да субдабрабываў за небы-небудзь. Але затое ён адчувае сабе на вышнім становішчы, а будынак адбэцтвае праекту. Але ж не на ўсе аб'екты знаходзіцца «аплук».

А калі алектыка нама, дык архітэктару даводзіцца сутыкнуцца з усімі праблемамі сённяшняга будаўніцтва: з тым, што не хапае рабчы высокай кваліфікацыі, асабліва ў мясцовых будаўнічых арганізацыях, з недахопам добрых будаўнічых матэрыялаў, з традыцыямі «валу», з нерытмічным забеспячэннем будоўлі канструкцыямі, з нізкай культурай будаўніцтва наогул, з многімі нявырашанымі пытаннямі расцэнак, аплаты работ.

Вось так часам выглядаюць сёння сувязі архітэктараў з будаўнікамі. Тут ёсць многа нявырашаных задач і недахопаў. Вырашэнне іх залежыць не толькі ад аб'ектальных прычынаў (асаблівых якасцей будаўнікоў і архітэктараў, арганізацый работ на паўным аб'екце і да т. п.), але і ад развіцця будаўнічай тэхнікі, забеспячэння будаўніцтва прагрэсуімі будаўнічымі і адбэцтваімі матэрыяламі, удасканалення сістэмы аэчнак работы будаўнікоў.

Інакш імкненне да колькасці будзе ўвесь час пераважаць над імкненнем да якасці.

К. ТАРАСАЎ.

ВІНШУЕМ

З УЗНАГОРАДАЙ

За заслугі ў развіцці беларускай савецкай літаратуры і ў сувязі з пяцідзесяцігоддзем з дня нараджэння пісьменніка Абрамычкі Мікалай Якаўлевіч узнаагароджаны ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

ПЕРАМОЖЦІ ЮБІЛЕЙНАГА КОНКУРСУ

Калегія Міністэрства культуры БССР падаяла вынікі Рэспубліканскага конкурсу прафесіянальных і самадзейных кампазітараў на лепшую песню, прысвечаную вялікаму правіду, Камуністычнай партыі, Радзіме.

Гэты конкурс быў абвешчаны ў зонар 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна. З розных гарадоў нашай рэспублікі, а таксама з Расійскай Федэрацыі паступіла больш сарака песенных твораў. Конкурс быў закрыты: аўтары твораў — кампазітары і паэты-сэпенікі значыліся пад дэвізамі.

І вось ускрыты канверты, праслуханы і абмеркаваны іх змест. Па аднадушным прызнанні журы пераможца прымія ў памеры 300 рублёў прысуджана мінскаму кампазітару І. Кузьмічу за сольную песню на словы В. Шымка — «Прывітанне Волзе». Словы гэтай песні былі напісаны

паэтам у выніку яго працяглай паездкі па прывольжскіх ленынскіх мясцінах.

Дзве другія прэміі па 250 рублёў прысуджаны маленькаму кампазітару К. Кабышэву за песню для хору без суправаджэння «Арол шышкарэлы» (словы народныя), а таксама беларускаму самадзейнаму кампазітару У. Буцько за песню для хору «Ленінскія Горкі» на словы паэта Б. Дубровіна.

Трэцюю прэмію (150 рублёў) атрымаў К. Палаўскі за песню «Дзе б ні быў» на словы А. Александровіча, Г. Дуднож за песню «Табэ, Беларусь» на словы Г. Бураўкіна і І. Кузьмічу за песню «Дзядуш, вясна» на словы А. Харкевіча.

Акрамя гэтага мільёны песні, якія паступілі на конкурс, хаця і не адзначаны прэміямі, будуць рэкамендаваны для ўключэння ў рэпертуары прафесіянальных і самадзейных калектываў.

«На тэмы казак А. Пушкіна». Работа навучанцаў Бабруйскага прафесіянальна-мастацкага вучылішча № 15 на ВДНГ БССР. Фота Ул. КРЭТАВА.

І ГУМАР ЕДЗЕ ЗА МЯЖУ

ня асілі, якіх мы ведаем лічча са шкільных хрстасмагій. Гэта — некаманнасьць. Такая некаманнасьць... У Іванкі ажно шапка злятае з галавы. А кот на плячым кожны выгінаецца ў дугу...

Цікавыя мініяцюры прысвечаны балюй малодці нашых бацькоў, камсамолу: «Арпэнан», «У балюй народнак», «Балюй вяснак», «Трубач», «Чыровны мсціўца» і іншыя.

Але вернемся да размовы аб афармленні ляснога рэстарана, наогул — да афармлення магазінаў, кафе, рэстаранаў, бытавых майстарняў, дзе выхаваныя вучылішча ў апошні час шмат і даволі ўдала працуюць. У рэстаране «Бярозны» напрыклад, на тэмы беларускіх народных песень распісалі сцены: сіпіла і з густам адбодзі адбэцтва магазіна «Маладзёжны» святонна-настрой стварылі ў магазінах «Падарункі», «Абутан», у многіх прадуктовых магазінах. Найбольшую ж фантазію праявіў ў афармленні ляснога рэстарана, у якім летам размяшчаецца стаюлка плянерскага лагера. Гэта — пад Бабруйскай, ля вёскі Каменна.

Хвабыв лес. Калі пад'язджаеш увечары — здаецца, сніроў цёмныя ствалы ялі, сніроў іскрыстых сусвету пад страхом-бачым збірлі літары. Цёплае святло з вонкай кладзецца на сніг.

Заходзіш. Абчлады дзвэрэй — бярозны, ручні дзвэрэй — адмыслова пакурчаныя самой прыродай галіны, лютры — амаль што вываратні ялі з магучым нарэзаннем, барная стойка рублена ў ташку, са сіннымі нас вітае Несперка. Здаецца за стол — саюсі ў про-

ста, і прыгонка, у стыл народнага побыту: нерачны посуд, тэняны настольнік. А калі наведвальнік з далёкай і марознай дарогі — тут можна і ля камяна саграцца. Утульна, харацца... Утульнасць гату стварылі не прафесіянальны мастакі, а выхаваныя вучылішча.

Бось і работы Валодзі Панамарова — выразныя ролі ёсць на мастацкай пласціне. Мая работа.

У майстарні пахла свежай ліпай і глінай. Валодзя шычываў над векавым кам'ем. Усё нейкі правсвенны, натхнёны, ён, здавалася, ні на міг не траціў снаў і ўдальна матэрыялаў, тых канчатковых ліній будманнага вобраза, якія ў матэрыяле ўжо бачыліся, жылі, але да іх трэба было шчыра дабрацца, і ён — дабрацца, з кожным ударам малатка — усё блэйж.

«БІБЛІЯТКА беларускай паэзіі» працягвае папулярызаваць, так сказаць, фарміраваць, так сказаць, адна з апошніх кніг, якія выйшлі ў гэтай серыі... «Зборнік выбранных вершаў Генадзя Бурэўкіна».

І нябыт, і надолга, і ворагі рынулі... І цяпер прыгажэй, даражэй удвая Ты стаіш, Беларусь, заўдаская зубрына... Я — пясчына тваа, крывішка тваа.

Гэта радкі з верша «Як песня нараджаецца». У «Скрыпцы» Г. Бурэўкіна працягвае развіваць гэты ж тэма:

Вы думаеце, так, без болю, песня Народзіцца ў маленькай, вольнай краіне? О, вам тады яшчэ не быў смыхоч турбот, басноніц і трыгоў...

Значыць я для сябе, перачытваючы вершы Генадзя Бурэўкіна, і яшчэ адно: паэт схіляецца часам да верша сюжэтнага, апавадальна-эпічнага. Пра гэта можна было здагадацца яшчэ раней па вершы «Успамін пра гэта».

Калі б аўтар і не загаварыў тут пра сэрца, мы ўсё аднагаласна б, што гутарка ў вершы ідзе і пра гэты інструмент, без якога не можа нарадзіцца песня, на якім вельмі цяжка іграць, пра інструмент складаны, тонкі, таямнічы, арганізаваны нямнога танчэй, чым самы леп-

Пераканаўча гучыць лірычная нота ў вершах, прысвечаных нашаму сучаснаму грамадскаму жыццю, змаганню з пераўтварэннямі мінулага, з правамі мяшчанскай маралі. Паэт бачыць пустаць і адсутнасць «нібыта трыбуны, прамоўцаў з якіх паганялі на дол», і б'е трыбогу:

А што як слязіць ужо вольныя смухатары І лепш прычына другога бажыт...

«Чужае споведзе». Ён не знаходзіць і не шукае апраўдання для чалавека, які даў сабе запалохаць, застрашыць, стаў маральным вязнем.

Ідзе ў душы майб сьвятое веча, Дзе слова — ўсім гісторыі гадам.

Асабліва выразны ў сэнсе грамадзянскай баявіцасці той каментарый, які дае аўтар да споведзі свайго героя ў паэме

І хоча мой, са сшыткам чалавечак Таксама слова ўзяць, ды я не дам.

І не таму, што час яго мінуў І вась яму няма чым нахваліцца. Я проста ненавіджу палаклівага І аб'яўляю «жывым» вайну.

Далі нам век дваццаты, трава, з'езд дваццаты На смеласць чалавечую праць. І стрэлі выварочывае нашчонт Сумленнасці і смеласць стыхію...

Сказана добра: «сумленнасці і смеласці стыхія». Яна, гэтая стыхія, і спрыяла якраз таму самаму «прастаранню слова» нараджэнню песні, пра якое ішла вышэй размова, яна суправоджала аўтара ў лепшых творах яго кнігі.

Скажу, следуючы за той жа стыхіяй, што некаторыя вершы, у прыватнасці, «Грамы варочаюца ў небе», «Мінску» і «Апошняя прыкмета слабады», можна было б не ўключыць у выданне апавадальнага аўтара. Не адзінадушна ў гэтым і аўтар, які ў выданні і склаў кнігу: вершы запячатаны перамяненні — як храналагічны, так і тэматычны. Яны ж вымагаюць пэўнай паслядоўнасці ў размешчванні, бо яны — «у слова пералітыя гады».

Анатоль ВЯРЦІНСкі.

БЫЛО ГЭТА ў КАЛІНКАўШЧЫНЕ

Падзеі, пра якія расказвае П. Кавалёў у аповесці «Чырвоны лядок», адбыліся сорак гадоў назад. Падзеі — дэўня: калектывізацыя ў вёсцы, налегкая адметная старонка біграфіі жонкі нашага грамадства. Вёска рэбіла скачок ад дробна-рэлігійскага побыту ў сацыялізм. Гэта было траўназначнае новае развіццё. Цяпер, з вышэйняга часу, мы разумеем усю складанасць таго перыяду.

Мы, тагачасныя піянеры і камсамольцы, з'яўляліся не проста назіральнікамі тых падзей, а падобна герою аповесці Петрыку, актыўна памалгалі стварэнне калгаса. Хто не памятае старонкі газеты «Піонер Беларусі» трыццаці гадоў, дзе друкаваліся цэлыя падборкі пра тое, як піянеры ўдзяляюць сваё бачкоўства ў калгас. Есць і ў нашым часе гэтыя радкі пад дэвоімі баваінай назвай «Я перамог бачку».

Петрык Нічыпарук, шольнік-камсамольца, заісаўся ў калгас сам, без ведаму старэйшых у сям'і. І хоць за гэта ён атрымаў ад бацькі добры лупоўнік, усё ж лічыў сябе пераможцам.

Павел Кавалёў, «Чырвоны лядок», аповесць. Выдавецтва «Беларусь», Мінск, 1969.

НАМ не так ужо часта даводзілася бачыць сведкамі таго, каб творы маладога аўтара, ці як гэта прынята гаварыць, — пачаткоўца, што не паспел яшчэ выдаць і аднае кніжкі, раптам прыцягвалі да сябе пільную ўвагу крытыкі, становіліся аб'ектам ажыўленай палемікі. У гэтых адносінах Міхася Вышыньскага пашанцавала: яго апавадальна-аўтубікаваныя на працягу апошніх двух гадоў, некя адрозы былі ўключаны ў арбіту прадстаўнічай дыскусіі на праблему развіцця сучаснага беларускага апавадальнага, якая абдысала на старонках «Літаратуры і мастацтва». Пашанцавала, мусіць, адносна, бо пачаў са спадатлівым, добраўважлівым ацэнкам твораў пісьменніка ў яго адрас было зроблена няма лапрокаў, крытычных заувагаў. Аўтар належыць да той катэгорыі пісьменнікаў аналітычнага складу, для якіх базісам творчасці, яе ўнутраным зместам з'яўляецца не прыватны выпадак альбо факт (няхай сабе і надзвычай уражлівы), а з'ява, сутнасць. У кожным апаваданні М. Вышыньскага адукацыя напружана работа думкі, супярэчлівай, не заўсёды паслядоўнай, але актыўнай, дапытливай. Мажліва таму яны такія «шурпатыя», шурпатыя не ў сэнсе стылявай неахайнасці — аўтар якраз вельмі рупліва прапарадак у сваёй слоўнай гаспадарцы — яны далёка ад той залішняе бездакорнай правільнасці, якую загады праграмуе для сабе лена і палакліва думка, каб, крый божа, не выніца са стану раўнавагі і спакою.

Бадай, адзіны толькі твор у кніжцы, які не выклікае прачынаў і які можна залічыць у актыўны шчаслівы удач пісьменніка — апаваданне «Алекса». Рэалізоўныя якіх прысвят — напачатковае гісторыя лясных прыгод гарадскога хлопчыка, які прыехаў у госці да дзядзькі-лесніка... М. Вышыньскі паказаў сабе цікавым апавадальнікам і добрым знаўцам дзіцячай душы, Думаецца, што займаўся адукацыяй і непасрэдна аўтарска апаваданні, спалучэнне ў творы рэалізму і дэвоісцка-эпічнага — якасці да якіх таўраўна ўспрымальна дзіцячая фантазія, — забяспечвае апаваданню поспех не толькі ў школьніка, але і ў дарослага чытача.

Міхася Вышыньскі, «Вонкі р'начы», Выдавецтва «Беларусь», Мінск, 1969.

ва-ветліва на людзях. Заўсёды ён, як ідзе па вуліцы вёскі, з усімі вітаецца, але ў твар, у вочы нікому не паглядзіць. Тактыка Макара тонкая, хітрая. Вось ён, пачуўшы, што Петрык заісаўся ў калгас, прыходзіць да яго бацькі Пракопа і ўгававае не спячка з уступленнем у калектыв, пачкаецца. Макар ведае, што Пракоп аўтарытэты селянін у вёсцы, быць шакер і на яго будучы раўнавага аднаслыханца. «Ночы людзі не спяць», — вяртаецца Макар душу Пракопу. — Самі з сабою гамоняць. З хлявоў не выкозджай, жыццё лашчыце упоцёмку... Свёб, брат, гэта свёб. Адвечнае». Іншым Макара расправаў праграма. Сустрэўшы Петрыка на вуліцы аднаго, гаворыць: «Глядзі, каб хітрак твае бокан не вярзэл».

Цікавае вобразы вясковага камуніста Ігната Драздо і настаўніка Софі Марквуны. Ігнат, сьвята перавярнуў у калгас, змагаецца за яго з усімі самадзядкамі, часам, праўда, залішне гне палку. Ён лічыць, што ў той цяжкай барацьбе не павіна быць сярэдзіны. Валікімі намаганнямі Ігната Драздо, Софі Марквуны, камсамольцаў калгас у Калінкаўшчыне быў створан. Петрык рад — бачка яго здаў у калгас каня, каро-

НЯЛЁГКІМ, АЛЕ ПЛЁННЫМ ШЛЯХАМ

На добрым узроўні зроблены апаваданні «Двое», «Сонца ў зялёнай траве», «Летніе апаваданне» і «Зорка над горадам», у якіх пісьменнік з уласцівай яму праніклівацю імкнецца прасачыць за складанымі зрухамі чалавечай душы, прааналізаваць некаторыя аспекты сацыяльных і літаральных уземадасцяў нашых сучаснікаў. Праўда, яму не заўсёды ўдаецца грунтоўна паглыбіцца ў псіхалогію герояў, пранікнуць у прыроду і сутнасць прычын, якія кіруюць іх паводзінамі і ўчынкамі, але недахоп вопытнасці ў дзіўных пытаннях у якіхсці ступені кампенсуецца вострай суб'ектыўнай настроенасцю, засяроджанасцю аўтарскай думкі, істотнасцю падыходу да пастаўленых праблем — менавіта гэтымі якасцямі, якія даюць шырокі прастор для роздуму.

Той жа «мысліцельна»-псіхалогічны план з'яўляецца галоўным, стрэжывым і апаваданні «Вонкі ў начы» — адным з цікавых і ў той жа час найбольш супярэчлівых твораў М. Вышыньскага. Уздышны праблема адукацыі чалавека ад грамадства, аналізуючы прычыны яго ўнутранай эміграцыі, пісьменнік прыходзіць да асуджэння філасофіі адзіноцтва. У героя апавадальна — былога вясковага хлопца, салдата, студэнта — за плячыма нялёткая школа жыцця. Галоўнае паслявайнае дзіцтва, «холод сіроўца», горькі беззартны сьвет аднаго і замкнёнага, жыве Адам убаку ад людзей, не ведаючы радасці сярбства. Ён пакутліва перажывае сваё адзіноцтва, але не знаходзіць выхаду са становішча, яшчэ больш паглыбляецца ў сябе. Празмерна захапіўшыся аналізам хваробы, мы б казалі, лабараторнымі доследамі псіхалагічнага стану героя, аўтар на нейкі час страціў адукацыю рэальных шляхоў вырашэння канфлікту, і яму нічога не заставалася як фарсаваль развіццё дзеяння даволі так штучнай развяскаю.

Калі герой, прастыўшы ў час купання, сапраўды занядажыў,

людзі, якіх ён шураўся, для якіх не знаходзіў добрага слова, прыходзіць да яго на помач. Засынаючы, Адам бачыць асветленыя вокны ў начы, вокны, за якімі чужыя людзі, што сёння сталі яму роднымі і блізкімі.

Гэты сімвалічны малянок у фінале не пераконава, бо не падрыгаваны логічна развіццём дзеяння. Занадта ўжо лёгка і паспешліва разбурае аўтар цятады адзіноцтва, у якой доўгі час трымаў свайго героя.

Праўда, у рэалізацыі задуму творы яму не заўсёды стае паслядоўнасці, мэтааналізавацца. Тут ён у апошні момант можа здрадыць сабе, «зрадзіцьшы» твор розкім і нечаканым дысанансам.

Так здарылася, напрыклад, з апаваданнем «Тарантала», у якім пісьменнік спрабуе вырашыць значную і актуальную ва ўсе часы праблему адрыцця юнацтвам дыялектычнай супярэчлівасці жыцця, неадведнасна прыгожай мары і рэальных жыццёвых абставін. Герой апавадальна, рамеснік-практыкант, які працуе на будоўлі мулярам, невялікі індэферэнтна, абмякчаванца да свайго побыту і працы. Яго не цікавіць шурпя дробяў жыцця. Летунік і паэт на натуре, ён жыве прадчуваннем нечужага незвычайнага, нейкага несаўдомнага дзіва, якое павіна адбыцца ў яго жыцці. Кожны ранак прыходзіць ён на бераг возера і, назіраючы за абуджэннем прыроды, у радасным утрэпенні чакае яго надыходу. Так працягваецца да таго часу, пакуль не надыйшла яго чарга танцаваць «тарантала», што на мове аднабрытанскага азначае — разрыць машыны з бетоном. «Зялёнаму слабаку» — гэта характарыстыка героя шафэра самазата — упяршыню прышоўся цяжка. Ачышчачы кузавы ад расвору, хлопек страўна знайсцель, не вяртаўшы рукі, набіў мазалі. «Тарантала» як бы працэраваў летуніка, прымусяла іншымі вачыма паглядзець на свет, і вась уражанне.

«Усе аднабрытанскі» былі мне незразумелыя і чужыя. Што я ведаў пра шафэра? Чаю ён такі крыклівы і аслонь? А Навучыць... Што ён за чалавек?

...І нябы збоку тліваю на сябе і пасміхнуўся з таго наўнага юнака, якім быў яшчэ раўнавага.

На нашых вачах адбываецца страўна дэфармацыя душы. Так, вядзецца, паміраюць фальшывыя рэалісты, выдуманыя героі, бескрылыя летунікі. Так дэфармуецца настойны нацы, не вытрымаўшы апраўноўкі ніскам у гарачым «цэху» абставін.

М. Вышыньскі залішне «прызямліў» свайго героя, паставіўшы канчаткова кропку менавіта там, адкуль павінен браць пачатак гаворкі пра станаўленне яго, як асобы. Чытач не прыме логікі фіналу, які недурасоўна дуктуе: «Знімі рукавыя акулэры і азірніся...» — ён застанецца верны радаснаму ўспрыманняю жыцця.

Адносна сюжэтнай абгрунтаванасці скажу: тут пісьменнік не заўсёды анавазана на вышыні. Мы не раз сустракаем з такімі выпадкамі, калі чытаць эпізоды, некалькіх ліній ў яго творы з'яўляюцца непратрыманымі проста дзіўнасці. Якую ролю адігравалі ў «Тарантале» гісторыя няўдалага каханя Ліды? Альбо смерць дзядзькі Макара ў апаваданні «Вонкі ў начы»? Тое ж самае можна сказаць пра лірычную сюжэтную лінію Соні ў «Летнім апаваданні». Якая сувязь паміж ідэяльным «дачнай» гісторыя і канфіктамі бабкі Наткі з яе сваякамі, якія з карыслівых разлікаў прапаноўвае староі прадаць тату? Словам, М. Вышыньскі яшчэ няма, вядзецца дэвідаўца прапанаваць, каб дасягнуць сапраўднай культуры сямейства разубілі, з тымі мастраўцамі дэкарацыі.

У цэлым, кніга М. Вышыньскага — удалы дэбют праіза, дэкарацыя.

Васіль ХОМЧАНКА.

Д. ГАЛЬМАКОВ.

ЯК ПРАРАСТАЮЦЬ СЛОВА

1964 годзе. Паэт як быццам задумае верш пра свой настрой, пра сваё ўражанне ад першай сустрэчы з жаваранкам, але гаворыць пра гэта вельмі скупа, адным радком: «Я стаю, усміхаюся, як дзіця, расцудлены». Ён аддае перавагу замалёўцы, вонкаму апісанню самога жаваранка, гарадскоі вуліцы.

Успыхнуў жаваранак над праспектам, Затрамцеў, утраплены і горды. Над асфальтным прапылым пеклам Стаў паласкаць дажджынкаю тора. Шэрэмі крульчанам долее-долее. Дзюбай пудзеннае сонца казыча...

Потым Г. Бурэўкіна напісаў вершы «Калі зямля спайнона засьвітае...», «Скрыпка», «Асвейская балада», «Некалькі зачаткаў на хадзе», дзе эпічны пачатак дае значна пра сябе асабліва выразна. Ва ўсіх названых творах, дарэчы, за выключэннем «Асвейскай балады», адсутнічае рыфма, аўтар аддае перавагу беламу вершу. І гэта ўжо паказальна. Але справа, вядома, не столькі ў гэтым, колькі ва ўнутраным ладзе верша, у пэўным бачанні свету.

Адзіны ў набыт панегрыкі Сціплым віцінам, спешная сяўбе, Людзям хочацца шырай лірыкі.

Не пра віцінаў, пра слабе, Людзям хочацца песні звоннай Не пра мудрасць высокай пасады, А пра сіні матчыны вонны, І пра раны, і пра сад.

Шчырае лірыка... Яна якраз і складае лепшыя старонкі кнігі Г. Бурэўкіна. Яна якраз і гушыць у яго гадзі, калі ён піша пра «сіні матчыны вонны» («Сябрам ківаю галавою»), пра ўражанні нялёткага ваеннага дзіцтва («Успамін», «Блабаўкавічы»), пра каханне («Не, мы з табою не сьвятошы...»), пра мужыцкую дружбу («Сябрам мы прысвечам эпітафію...»), пра родную мову («Словы жудасна паміраюць...»), — калі піша, слова, пра тое, чым жыў і жыў, што ўразаіла, што набалела, што не дае спакою і шукае выйсця ў слова.

Вялікае месца ў зборніку займаюць вершы, якія прама аб'яўскана з'яўляюцца з тэмай мінулай вайны («Ля партызанскі сцягоў», «Калі зямля спайнона засьвітае...», «Найшэй», «Палесная балада», «Везыміныя вышні», «Бяда пра мінеру» і інш.). Не ўсе яны гучаць з аднолькавай сілай, не ўсе яны аднолькава звязаны з нашым сённяшнім днём, але яны знаходзяць водгук у нашым сэрцы. І мы ўдзячны аўтару за вернасць гэтай нялёткай, але абавязковай тэме.

Далей аўтар піша, як цяжка ўтаймоваць табу слоў, які цяжка выбраць з іх самыя лепшыя. Затое, калі ўдаецца дасягнуць мэты.

Далей аўтар піша, як цяжка ўтаймоваць табу слоў, які цяжка выбраць з іх самыя лепшыя. Затое, калі ўдаецца дасягнуць мэты.

У слова пералітыя імгненне, У слова пералітыя гады.

шчы страдыварыус. Глыбока памыляюцца тыя крытыкі, якія здаецца, што аўтар можа нарадзіць песню, якую ён захаца сам ці якую яму падкажучь другія, Прымусам, навяжанам тут нічога не зробіш. І ўжо зусім недарэчна лічыць, што на такім інструменце, як сэрца, талант, можа брынкаць, як уздумаецца, нехта другі. Брынкаць, зрэшты, можна, але ж ці прыгучыць мелодыя, ці ўзнікне песня?.. Памятаецца, Гамлет гаворыць Гільдэнстэрну, кажаваючы на флейту: «Вось у гэтым маленькім інструменце многа гармоніі, чудовы голас, аднак ты не можаш прымусяць яго загаварыць. Чорт вазьмі, думаеш ты, што на мне ляжыць іграць, чым не флейт? Назві мяне якім хочаш інструментам, ты можаш расстроіць мяне, але не іграць на мне».

Адным словам, нараджэнне песні — працэс хоць і натуральны, але нялёткі, пакутлівы. Таму і называецца нараджэннем. Але інакш неўга, другога шляху няма. Падробнай, падложнаймі словамі жываю песню не заменіш.

Адзіны ў набыт панегрыкі Сціплым віцінам, спешная сяўбе, Людзям хочацца шырай лірыкі.

Не пра віцінаў, пра слабе, Людзям хочацца песні звоннай Не пра мудрасць высокай пасады, А пра сіні матчыны вонны, І пра раны, і пра сад.

Шчырае лірыка... Яна якраз і складае лепшыя старонкі кнігі Г. Бурэўкіна. Яна якраз і гушыць у яго гадзі, калі ён піша пра «сіні матчыны вонны» («Сябрам ківаю галавою»), пра ўражанні нялёткага ваеннага дзіцтва («Успамін», «Блабаўкавічы»), пра каханне («Не, мы з табою не сьвятошы...»), пра мужыцкую дружбу («Сябрам мы прысвечам эпітафію...»), пра родную мову («Словы жудасна паміраюць...»), — калі піша, слова, пра тое, чым жыў і жыў, што ўразаіла, што набалела, што не дае спакою і шукае выйсця ў слова.

Вялікае месца ў зборніку займаюць вершы, якія прама аб'яўскана з'яўляюцца з тэмай мінулай вайны («Ля партызанскі сцягоў», «Калі зямля спайнона засьвітае...», «Найшэй», «Палесная балада», «Везыміныя вышні», «Бяда пра мінеру» і інш.). Не ўсе яны гучаць з аднолькавай сілай, не ўсе яны аднолькава звязаны з нашым сённяшнім днём, але яны знаходзяць водгук у нашым сэрцы. І мы ўдзячны аўтару за вернасць гэтай нялёткай, але абавязковай тэме.

Далей аўтар піша, як цяжка ўтаймоваць табу слоў, які цяжка выбраць з іх самыя лепшыя. Затое, калі ўдаецца дасягнуць мэты.

У слова пералітыя імгненне, У слова пералітыя гады.

— Дня вас, — адказаў хтосьці з мясцовых. — Не, бачыцца, вы тут ужо самі сядзеце, а я пайду туды, да іх... Калінін напярэваў да агучыўшы, бо ўспамінаўся, усе чыталі рабочы падпалі Калініна на вуліцы, перанеслі праз стол і пасадзілі побач. Ніяк гледзячы на ўзрост і стомленасць, Міхал Іванавіч жартаваў і нават спяваў разам з усімі. Адным словам, быў душой веча.

Праз месяц мне разам з А. К. Пакадаў Аляксандру Кан-

Ільінінскім даваўся яшчэ раз сустрэцца з Міхалем Іванавічам у Крамлі, дзе ён уручаў нам ордэны «Зан Пашаны» і баявыя ўзнагароды беларускім партызанам. Калінін пацінуў руку Ільінінску і з усмешкай ласкава сказаў: — Вось дзе мы зноў сустрэліся, Неспера.

Пакадаў Аляксандру Кан-

станцінавічу творчых поспехаў, здароўя і хутчэйшага звароту ў родны Вішэцк.

Аляксандр Ільінінскі, чалавек здатны на імпрывізацыю не толькі на сцэне, сказаў Старшынні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, што вішэцкі будучы радзі сустрэць Міхала Іванавіча Калініна ў вызваленым горадзе. Калінін удачыным

позірмам праводзіў артыста... Неўзабаве нас запрасілі ў Маскву, каб там мы далі свае спектаклі. Ігралі мы «Неспераку» В. Вольскага і «Заложніцаў» А. Кучара ў памяшканні Маскоўскага тэатра апэрыты на плошчы імя Маякоўскага.

Кожны вечар на спектаклі кіруючыя работнікі растулілі лірычныя, кампазіцыйныя і сустрэчы з землякамі былі на дзёна сардэчнымі. Асабліва ўзрушыла артыстаў знаёмая ўсім нам постаць дзеда Талаша. Аляксандр Ільінінскі, які некалі іграў ролю дзеда Талаша ў п'есе Я. Коласа «У пушчах Палесся», так [Заканчэнне на 4-й стар.]

Здымак 1943 года. Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР М. І. Калінін з удзельнікамі ўзнагароджаных ордэнамі і медаламі ўдзельнікаў права (адзначаныя крывымі лініямі) народнай артысты СССР А. Ільінінскі і У. Герш-Сабін, Герой Савецкага Саюза М. Шчыроў (бацька Мінай), заслужаны дзеяч мастацтваў БССР У. Стальмак, У. Луцкі і драматург І. Губарвіч.

